

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 51-1905)

Originalt emne

Skole- og Undervisningsvæsen

Skole- og Undervisningsvæsen/Skolelægeinstitution

Sundhedsvæsen

Sundhedsvæsen/Stadslæge, Kommunelæger, visiterende Læger

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 4. maj 1905](#)
- 2) [Byrådsmødet den 19. oktober 1905](#)
- 3) [Byrådsmødet den 22. marts 1906](#)
- 4) [Byrådsmødet den 5. april 1906](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 4. maj 1905 - side 12

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 51-1905)

Fra Kommunelægerne forelaa Andragende om en Omordning af Kommunelægeinstitutionen.

Det overdroges Budgetudvalget i Forening med Formændene for Alderdomsunderstøttelses, Skole- og Fattigudvalget at fremkomme med Erklæring over Sagen.

Uddrag fra byrådsmødet den 19. oktober 1905 - side 1

[Til første side](#)



(J. Nr. 51-1905)

Fra Udvalget angaaende en Omordning af Kommunelæge Forholdene forelaa følgende Indstilling:

"Den nuværende Ordning paa det nævnte Omraade, saaledes som denne er fastslaaet ved kgl. Resolution af 4. November 1878, 19. Oktober 1891 og 15. April 1899 (se Byraadets Forhandlinger 1878 Side 117, 1891 Side 212 og 1899 Side 30), er den, at der er ansat to Kommunelæger, som, henholdsvis for den Nord og den Syd for Aaen beliggende Del af Byen, varetager Lægetilsynet med samtlige under Købstadens Fattig- og Alderdomsunderstøttelses væsen forsørgede Personer. Disse to Læger, som tillige ere Skolelæger, ere lønnede hver med 1500 Kr. Den ene af Kommunelægerne er Læge paa Fattiggaarden, hvorfor der ikke er tillagt ham noget særligt Vederlag. Den anden af de to Læger er Læge paa "De gamles Hjem", hvorfor der midlertidig er tillagt ham et Vederlag til Beløb 50 Kr. maanedlig.

Det har formentlig længe af alle paagældende været erkendt, at det Arbejde, der paahviler de to Kommunelæger, er altfor stort i Forhold til den Løn, de oppebære. I saa Henseende henvises til den af Kommunelæge Riis i hans Andragende givne statistiske Fremstilling. Og det har da ogsaa under Udvalgets Behandling af Sagen været Forudsætningen, at en Omordning af Lægeforholdene her i Kommunen maatte medføre en i ikke ringe Grad forøget Udgift.

Medens man imidlertid oprindelig tænkte sig Sagen ordnet saaledes, at der blot ansattes et noget større Antal Kommunelæger end hidtil, men at den nuværende Ordning iøvrigt i Princippet bibeholdtes, er senere i Udvalget fremkommet den Tanke, at det vilde være rettest at indføre en hel ny Ordning, i det væsentlige gaaende ud paa, at Lægetilsynet med Kommunens Fattige skal udføres af alle de i Byen bosatte Læger, som ere villige dertil, imod en bestemt aarlig Betaling for hver under Fattigforsørgelse eller Alderdomsunderstøttelse værende Familie eller enlig stillet Person, som søger den paagældende Læges Hjælp. Man har ment, at denne Ordning vilde være mere tidssvarende og human, idet man har indset, at det altid vil være en for stor Fordring at stille til en Læge, at han for en forholdsvis ringe Betaling med lige Omhu skal tage sig af et saa stort Antal Patienter, som falde ind under en Kommunelæges Praxis. Udvalget har - efter at



denne Tanke var fremkommen - forhandlet med "Lægeforeningen for Aarhus og Omegn" angaaende dens Gennemførelse, og Foreningen har modtaget Udvalgets Henstilling i saa Henseende med megen Velvillie. Ved de Forhandlinger, som Udvalget har ført med Lægeforeningen, man derefter bleven enig om følgende Udkast

til en Ordning af Forholdene:

1. De - her i Byen bosatte - praktiserende Læger, som erklære sig villige til at fungere som Kommunens Læger, forpligte sig til mod den nedenfor fastsatte Betaling at yde Lægebehandling til de under Kommunens Fattigunderstøttelse og Alderdomsunderstøttelse værende Personer, som - for 1 Aar ad Gangen - indmelde sig til Behandling af den paagældende Læge.
2. Honoraret til disse Læger fastsættes til 4 Kr. aarlig for hver Familie eller enlig Person, der søger den paagældende Læges Hjælp. Honoraret erlægges af Kommunens Kasse ved hvert kommunalt Finansaars Udgang for det da forløbne Aar, uden Hensyn til paa hvilket Tidspunkt i Aarets Løb Indmeldelsen er sket. - Fødselshjælp samt Attester i Anledning af Indlæggelse paa Sindssygehospitalet, Sanatorier o. lign. betales særskilt efter de for "Lægeforeningen for Aarhus og Omegn" nu gældende Takster. - For Nattebesøg erlægges i alle Tilfælde en særskilt Betaling af 3 Kr. for hvert Besøg. - Naar Læge tilkaldes i Anledning af Ulykkestilfælde eller pludselige Sygdomstilfælde, hvor øjeblikkelig Lægehjælp anses for nødvendig, og den Læge, til hvilken den paagældende Familie eller Patient er indmeldt, ikke træffes, erholder den tilkaldte Læge - uden Hensyn til, om han hører til de Læger, der have paataget sig at fungere som Kommunens Læger - Betaling efter Lægeforeningens nugældende Takst. - Gældende Overenskomster mellem Kommunen og Specialister angaaende Speciallægebehandling berøres ikke af nærværende Bestemmelse.
3. I Tilfælde af Lægebesøg i Christiansbjergkvarteret og paa den Del af Byens Grund, som ligger Syd for en Linie, trukket mellem Sporvognsremisen ved Marselisborg Skov og Magdalenemøllen, betales Befordringsgodtgørelse efter Regning.
4. Der ansættes en Læge paa Fattiggaarden og en Læge paa "De gamles Hjem". Lønnen fastsættes indtil videre til 1000 Kr. for hver.
5. Ved Patienters Indlæggelse paa Hospital skal Sygesedlen, naar Patienten nyder Fattigunderstøttelse, forelægges den ved Fattiggaarden ansatte Læge og, naar Patienten

nyder Alderdomsunderstøttelse, den paa "De gamles Hjem" ansatte Læge, til Afgørelse af, paa hvilket Hospital Patienten skal indlægges. Ved Anskaffelse af Bandager el. lign. skal Rekvisitionen paategnes af den ved Fattiggaarden, henholdsvis "De gamles Hjem", ansatte Læge.

6. Enhver af Kommunelægerne er bemyndiget til at rekvirere Medicin og Mælk til de Fattige eller Alderdomsunderstøttede paa samme Maade som hidtil.

7. Skolelægeinstitutionen i dens nuværende Skikkelse bortfalder. Der gives Overlærerne ved de kommunale Skoler Benyndigelse til, naar et Barn antages at lide af en Sygdom, og Forældrene trods derom til dem rettet Opfordring ikke lade Barnet undergive Lægebehandling, da at henvise Barnet til en af Kommunelægerne. Honoraret for Behandlingen fastsættes som under Nr. 2 foran anført.

lægebehandling berøres ikke af nærværende Bestemmelse.

3. I Tilfælde af Lægebesøg i Christiansbjergkvarteret og paa den Del af Byens Grund, som ligger Syd for en Linie, trukken mellem Sporvognsremisen ved Marselisborg Skov og Magdalenemøllen, betales Befordringsgodtgørelse efter Regning.

4. Der ansættes en Læge paa Fattiggaarden og en Læge paa "De gamles Hjem". Lønnen fastsættes indtil videre til 1000 Kr. for hver.

5. Ved Patienters Indlæggelse paa Hospital skal Sygesedlen, naar Patienten nyder Fattigunderstøttelse, forelægges den ved Fattiggaarden ansatte Læge og, naar Patienten nyder Alderdomsunderstøttelse, den paa "De gamles Hjem" ansatte Læge, til Afgørelse af, paa hvilket Hospital Patienten skal indlægges. Ved Anskaffelse af Bandager el. lign. skal Rekvisitionen paategnes af den ved Fattiggaarden, henholdsvis "De gamles Hjem", ansatte Læge.

6. Enhver af Kommunelægerne er bemyndiget til at rekvirere Medicin og Mælk til de Fattige eller Alderdomsunderstøttede paa samme Maade som hidtil.

7. Skolelægeinstitutionen i dens nuværende Skikkelse bortfalder. Der gives Overlærerne ved de kommunale Skoler Benyndigelse til, naar et Barn antages at lide af en Sygdom, og Forældrene trods derom til dem rettet Opfordring ikke lade Barnet undergive Lægebehandling, da at henvise Barnet til en af Kommunelægerne. Honoraret for Behandlingen fastsættes som under Nr. 2 foran anført.

8. Byraadet kan ved en Instruks fastsætte de nærmere Bestemmelser for Kommunelægernes Virksomhed.

9. Den foran angivne Ordning af Kommunens Lægeforhold indføres foreløbig forsøgsvis i 2 Aar fra den 1. April 1906 at regne.

Udvalget tillader sig nu at foreslaa, at det indstilles til Justitsministeriet, at Kommunens Lægeforhold ordnes overensstemmende med foranstaaende Udkast. Forinden saadan Indstilling sker, vil det dog formentlig være rettest, at det ved Henvendelse til Lægeforeningen søges konstateret, hvor mange af Byens Læger der ere villige til at overtage Hvervet som Kommunelæge paa de foranførte Vilkaar.

De med de nuværende Kommunelæger indgaaede Overenskomster udløb henholdsvis den

1. Juni og 1. Juli d. A. Kommunelægerne have imidlertid velvillig fortsat deres Virksomhed udover de nævnte Tidspunkter paa samme Maade som hidtil uden at kræve ny Aftale angaaende Vederlaget. Det maa anses rimeligt, at der tillægges dem en passende Betaling for Tiden indtil 1. April n. A. Udvalget forbeholder sig senere at fremkomme med særskilt Indstilling desangaaende.

Sagens ældre Akter samt en Skrivelse fra Kommunelæge Bahlf af 14. f. M. vedlægges".

Formanden forelagde Udvalgets Indstilling, som han nærmere gennemgik. Hvad den formelle Side af Sagen angik, var Forholdet dette, at den foreslaaede Ordning egentlig ligesom den nuværende skulde fastslaaes ved kongelig Resolution; det var dog muligt, at Justitsministeriet, da det kun drejede sig om en foreløbig Ordning, midlertidig vilde sanktionere denne, saaledes at der først senere vilde være at søge om Stadfæstelse af den ved kongelig Resolution. Taleren skulde endelig gøre opmærksom paa, at der maaske kunde være Anledning til, inden man indsendte Sagen til Ministeriet, at give Stadslægen og Stiftsfysicus Lejlighed til at udtale sig om samme. Han skulde her indskyde den Bemærkning, at førstnævnte Læge - saavidt ham bekendt - var noget betænkelig ved Forslaget om at lade Skolelægeinstitutionen borfalde og sikkert vilde advare herimod. For sit vedkommende var Taleren dog nærmest tilbøjelig til at mene, at det heldigste var straks at indsende Sagen til Ministeriet, der nok selv vilde indhente de Erklæringer fra Stadslægen og Stiftsfysicus, der ansaas nødvendige.

Lottrup fandt, at det vilde være et Tilbageskridt i hygiejnisk Henseende, hvis man af skaffede Skolelæge-Institutionen. Denne var ganske vist ikke paabudt ved Lov, men i alle

Byer, hvor man fulgte med Fremskridtene paa Skolevæsnets Omraade, ansaa man den for at være af stor Betydning. Det var imidlertid maaske ikke udelukket, at man kunde faa Lægetilsynet i Skolerne noget billigere end hidtil; der var sikkert unge Læger nok, der gjerne vilde overtage dette. I Stedet for at afskaffe Skolelæge-Institutionen, saa han hellere, at man ogsaa traf Foranstaltninger til særlig at faa Børnenes Tænder taget under Behandling, noget der vilde være af den allerstørste Betydning.

Laursen forespurgte, om man kunde vente at faa de Udtalelser, som Ministeriet eventuelt vilde indhente fra Stadslægen og Stiftsfysicus, til Erklæring. Hvis det var Tilfældet, var der jo intet i Vejen for straks at indsende Sagen til Ministeriet. Hvad selve Sagen angik, troede han ikke, at man kunde kalde Afskaffelsen af Skolelægerne for et Tilbageskridt. Man kunde ogsaa dyrke Hygiejnen for meget. Han skulde eksempelvis nævne, at i Aarene 1895-1905 var af Børnene i den meget store Nørrebro Byskole ialt kun død 11, hvilket dog vel nok tydede paa, at de hygiejniske Forhold var ret gode. Naar nu endvidere de ved de ny Tuberkuloselove paabudte Foranstaltninger blev gennemførte - noget der vilde komme til at mærkes paa Skolevæsnets Budget - var der sikkert gjort for Skolebørnenes Sundhed, hvad der kunde gøres. Efter de hidtil gjorte Erfaringer var det ikke af saa stor Betydning af og til at faa Lægebesøg i Skolerne, som det vilde være, som nu foreslaaet, at paalægge Lærerne og Lærerinderne at have deres Opmærksomhed henvendt paa Børnenes Helbredstilstand og foranledige, at disse, naar der var Anledning dertil, virkelig blev undergivne effektiv Lægebehandling. Tidligere fik Børnene i saadanne Tilfælde en Seddel med hjem om, at de skulde søge Læge, men om de blev tagne under rationel Behandling, havde man ingen Sikkerhed for. At faa Lægetilsynet billigere end hidtil, var næppe muligt, da man foreløbig kun ydede et Vederlag af ialt 600 Kr. for Tilsynet med Børnene i 7 store Skoler. Taleren ansaa det derimod for betydningsfuldt, om man som foreslaaet af Lottrup kunde foranledige Børnenes Tænder undersøgt, og vilde gjerne være med til at bevilge et Beløb hertil.

Mikael Johansen kunde slutte sig til Laursens Udtalelser om det ønskelige i, at der gjordes noget for Børnenes Tænder, ligesom han med denne var enig i, at det ikke kunde betragtes som noget Tilbageskridt i hygiejnisk Henseende at afskaffe Skolelæge-Institutionen. Han vilde iøvrigt henstille, om man ikke samtidig med den foreliggende Sag kunde træffe en Ordning, hvorefter ogsaa Politibetjentene og Kommunens andre Funktionærer selv kunde vælge, til hvilken Læge de vilde henvende sig.

Nørgaard var gaaet med til at foreslaa Skolelæge-Institutionen afskaffet, da det hævdedes, at det hidtidige Tilsyn i Skolerne havde været illusorisk. Var der imidlertid ikke Enighed om dette Punkt, kunde man jo holde Spørgsmaalet om Skolelægerne for sig, og foreløbig til Ministeriet kun indsende Sagen, forsaavidt angik Ordningen af Kommunalæge Forholdene.

Filtensborg forekom den smukke Tanke, der gik gennem Forslaget, meget tiltalende, og han kunde for sit Vedkommende give den sin Tilslutning. Han savnede dog Oplysning om, hvad den foreslaaede Ordning vilde betyde for Kommunen i økonomisk Henseende, og kunde ønske oplyst, om der var anstillet Beregning heraf. Efter Forslaget skulde Lægen paa Fattiggården og paa Alderdomshjemmet lønnes med 1000 Kr. aarlig hver. Dette var næppe ganske retfærdigt over for den førstnævnte, der vistnok havde langt det største Arbejde.

Lottrup vilde efter de af Skoleudvalget givne Oplysninger om Lægetilsynet ved Skolerne ikke modsætte sig Afskaffelsen af særlige Skolelæger, idet han dog maatte fastholde sit Forslag om Tandlæge Tilsyn i Skolerne.

Sabroe skulde over for Filtensborg gøre gældende, at Lægen ved Alderdomsasylet havde en ansvarsfuld og betydningsfuld Stilling, der ikke kunde lønnes ringere end foreslaaet. Den ved Asylet for Tiden ansatte Læge passede sin Gerning med stor Dygtighed og Omhu, og takket været ham var dets Sygeafdeling i en eksemplarisk Orden, noget der sikkert ogsaa havde haft sin Indflydelse paa Fastsættelsen af Taksterne for Ophold i Hjemmet. Den foreliggende Indstilling, der var Resultatet af Samarbejde mellem forskellige Anskuelser, var et fortrinligt Forslag, der - om end ikke fuldt ud tilfredsstillende - frembød store Fremskridt fra den nuværende Ordning. Det Lægetilsyn, der hidtil havde fundet Sted i Skolerne, havde nærmest været parodisk. Han skulde anbefale, at man tiltraadte Indstillingen i dens Helhed.

Formanden var af den Mening, at man kunde gaa ud fra, at de af Ministeriet eventuelt indhentede Udtalelser fra Stadslægen og Stiftsfysicus vilde blive tilstillede Byraadet til Erklæring, forsaavidt Ministeriet ikke ubetinget vilde sanktionere den af Raadet foreslaaede Ordning. Overfor Mikael Johansen skulde han oplyse, at Forholdet tidligere havde været dette, at det paahvilede Stadslægen at yde de Fattige, Politibetjentene og Kommunens Funktionærer i det hele Lægehjælp. Da dette Arbejde imidlertid efterhaanden blev for stort, blev det delt, saaledes at Stadslægen kun vedblev at være Læge for Politibetjentene og Kommunens øvrige Funktionærer, medens derfor de Fattiges

Vedkommende ansattes 2 Kommunelæger. Nu igen at behandle Spørgsmaalene om Lægehjælp for alle de ommeldte Personer under eet, lod sig næppe gøre. Skulde der træffes en Ordning i den af Mikael Johansen antydede Retning, maatte det ske gennem en Overenskomst med Stadslægen. - At udskille Spørgsmaalet om Skolelægerne og alene indsende Sagen om Ordning af Kommunelægeforholdene, vilde næppe være praktisk. Ministeriet vilde sikkert bede oplyst, hvorledes Lægetilsynet ved Skolerne tænktes ordnet, da dette hidtil havde været paalagt Kommunelægerne. Derimod var der jo, - forsaavidt der var Stemning herfor, - ikke noget i Vejen for, at man ved Sagens Indsendelse kunde erklære sig villig til at udrede et Beløb til Undersøgelse af Skolebørnenes Tænder. Hvad den økonomiske Side af Sagen angik, var Forholdet dette, at Udgiften til Lægehjælp for de Fattige for Tiden androg mellem 3 og 4000 Kr., medens den efter Udvalgets Forslag, da der fandtes ca. 1000 under Kommunens Fattig- og Alderdomsunderstøttelse hørende Personer, antagelig vilde blive ca. 4000 Kr. foruden ialt 2000 Kr. til Lægerne ved Fattiggaarden og Alderdomsasylet.

Laursen ønskede for at undgaa Misforstaaelse at tilføje, at der i hans Udtalelser om Skolelægeinstitutionen ikke maatte ses nogen Bebrejdelse mod de fungerende Læger. Det laa jo imidlertid i selve Forholdets Natur, at naar man forlangte, at 2 Læger for et Honorar af 300 Kr. hver skulde tilse 7 store Skoler, kunde Tilsynet ikke blive synderlig effektivt.

Det vedtoges at indsende den foreliggende Indstilling til Justitsministeriet med Tilføjende, at Byraadet vil tage under Overvejelse Indførelse af et Tandlæge Tilsyn med Skolebørnene.

Uddrag fra byrådsmødet den 22. marts 1906 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 51-1905)

Skrivelse fra Justitsministeriet med Approbation paa den af Raadet i Mødet den 19. Oktober 1905 vedtagne Omordning af Kommunelæge-Forholdene.

Filtenborg skulde henstille, at man i Forbindelse med den foreliggende Sag fik ordnet Lægetilsynet ved Kommunens Optagelseshjem Han skulde derhos minde om, at Kommunelæge Riis, hvis Funktionstid som Skolelæge udløb 1904, og som da indgik paa at fungere indtil videre, havde Krav paa Godtgørelse for den forløbne Tid.

Nørgaard forekom det, at Tilsynet med det nævnte Optagelseshjem naturlig hørte under Fattigvæsenet.

Formanden var ganske klar over, at Læge Riis havde Krav paa Vederlag for sit ommeldte Arbejde, men saavel om denne Sag som om det andet af Filtenborg rejste Spørgsmaal maatte Udvalget, der skulde tage de nærmere Enkeltheder ved den foreslaaede Ordning under Overvejelse, fremkomme med Indstilling.

Uddrag fra byrådsmødet den 5. april 1906 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 51-1905)

Fra Udvalget vedrørende Ordning af Kommunalægeforholdene forelaa følgende Indstilling angaaende Udbetaling af et Tillægshonorar til Læge Riis, samt Fastsættelse af Honorar for Lægetilsyn ved Kommunens Optagelseshjem: "Som det vil være i Byraadets Erindring, udløb den med Kommunalæge Chr. Riis truffne Overenskomst angaaende hans Virksomhed i den nævnte Stilling den 1. Juli f. A. Men da Byraadet ved dette Tidspunkt stod i Begreb med at foretage en Omordning af Kommunens Lægeforhold, gik Hr. Riis ind paa at vedblive at fungere, indtil denne Omordning var fuldført, imod at der tillagdes ham et yderligere Honorar for hans Arbejde i det mellemliggende Tidsrum, hvilket Honorar da skulde beregnes i Forhold til hans - som det fra alle Sider indrømmedes - i de senere Aar stærkt forøgede Arbejde. Efter at den forommeldte Omordning af Kommunens Lægeforhold nu er approberet og formentlig vil kunne træde i Kraft fra den 1. n. M. at regne, tillader Udvalget sig at indstille, at der for hver af de 9 Maaneder fra 1. Juli f. A. til 1. n. M. udredes til Hr. Riis et Tillægshonorar til Beløb 50 Kr., altsaa ialt 450 Kr. Beløbet vil formentlig være at føre til Udgift paa indeværende Aars Regnskab under Konto II. 1. i.

Efter den nye Ordning af Lægeforholdene, er Lægen paa Fattiggaarden lønnet med 1000 Kr. aarlig. Læge Riis har med Hensyn hertil henledet Opmærksomheden paa, at naar han er gaaet ind paa at overtage denne Stilling for den nævnte Betaling, er det sket under den Forudsætning, at der derunder kun var indbefattet Lægetilsynet med selve Fattiggaardens Beboere, derimod ikke med Børnene paa Kommunens Optagelseshjem. Han har derhos oplyst, at der i Aaret 1904-05 var optaget 78 Børn i 3188 Dage, derunder mange syge. Under Hensyn hertil og til, at Optagelseshjemmet, efter at Værgeraadene ere traadte i

Virksomhed, vil blive endnu stærkere benyttet, har Udvalget vedtaget at indstille, at der tillægges Lægen paa Optagelseshjemmet et Beløb af 200 Kr. aarlig."

Udvalgets Indstilling tiltraadtes.

